

Minister Finansów

Warszawa, 25 czerwca 2024 roku

Sprawa: Interpelacja nr 3290 Posłanek Pani Iwony Marii Kozłowskiej i Pani Anny Wojciechowskiej w sprawie problemów finansowych gmin
Znak sprawy: ST1.054.8.2024
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację o numerze 3290 Pani Poseł Iwony Marii Kozłowskiej i Pani Anny Wojciechowskiej w sprawie problemów finansowych gmin uprzejmie informuję.

W bieżącym roku samorzady dysponują większą pulą środków niż w roku ubiegłym. Na 2024 r. przewidywany jest bowiem znaczny wzrost wpływów z podatków dochodowych, w których jednostki samorządu terytorialnego (JST) mają udziały. Przewiduje się, że planowane dochody jednostek samorządu terytorialnego (łącznie z Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolią) z tytułu udziału we wpływach z PIT w 2024 r. będą wyższe o 39,9% od dochodów z 2023 r.

Przewidywany jest również wzrost wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), w których samorzady mają udziały. Prognozuje się, że samorzady z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych otrzymają w 2024 r. dochody wyższe o 20,9% od dochodów z 2023 r.

W ustawie budżetowej na rok 2024 przewidziany został także wzrost subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w stosunku do subwencji zaplanowanej w ustawie budżetowej na rok 2023 o 18,3%.

W 2024 r. zwiększone zostało także wsparcie dla samorządów w obszarze przedszkoli (o 2,3 mld zł) w związku z podwyżkami wynagrodzeń nauczycieli przedszkolnych tj. zadania które jest zadaniem własnym gmin.

Dodatkowo, w tym roku jednostki samorządu terytorialnego otrzymały po raz pierwszy środki z tytułu części rozwojowej subwencji ogólnej. W budżecie państwa zaplanowano na ten cel środki w kwocie 3,2 mld zł.

Należy zauważyć, iż stosowane przez rząd od 2019 r. rozwiązania dotyczące uzupełniania środków finansowych dla jednostek samorządu terytorialnego nie

sprzyjały stabilności, przejrzystości oraz przewidywalności prowadzenia gospodarki finansowej przez samorządy. Działania te miały charakter tymczasowy. W efekcie samorządy nie wiedziały, na jakie wsparcie mogą liczyć w danym roku, co wpływało negatywnie na realistyczność budżetów i wieloletnich prognoz finansowych JST.

W związku z tym w Ministerstwie Finansów prowadzone są prace mające na celu zmianę obecnego systemu finansowania jednostek samorządu terytorialnego. Zmiany dotyczyć będą wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w tym również małych gmin.

Minister Finansów przygotował założenia i kierunki reformy dochodów JST, której celem jest właśnie wzmocnienie finansów JST oraz równocześnie zapewnienie stabilności i przewidywalności dochodów JST. Założenia przygotowanej reformy zostały poddane prekonsultacjom, w trakcie których strona samorządowa pozytywnie oceniła kierunki przygotowanych zmian. Zbudowanie nowego systemu dochodów jest skomplikowanym zadaniem, na które wpływa wiele czynników, m.in. bardzo duże zróżnicowanie JST, zarówno pod względem terytorialnym, jak i rozwoju gospodarczego i społecznego.

W prekonsultacjach uczestniczyli przedstawiciele wszystkich organizacji samorządowych wchodzących w skład Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Rozpoczęta współpraca między samorządami i Ministrem Finansów pozwoli na wypracowanie najlepszych i najbardziej racjonalnych rozwiązań, akceptowanych przez obie strony. Po zakończeniu prowadzonych kierunkowych konsultacji ze stroną samorządową przygotowany zostanie stosowny projekt aktu prawnego regulujący kwestie nowych zasad finansowania JST. Obecnie prace są na etapie skierowania wniosku o wprowadzenie do Wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów projektu ustawy w tym zakresie.

Główne cele jakie zostały założone w ramach prowadzonych prac nad ustawą to:

1. Wzmocnienie i ustabilizowanie finansów JST poprzez zwiększenie dochodów własnych, od których zależą możliwości realizacji zadań i rozwoju samorządów.
2. Oparcie zasilenia finansowego JST na dochodach własnych wynikających z lokalnej bazy podatku dochodowego od osób fizycznych i podatku dochodowego od osób prawnych, w których już obecnie samorządy mają swój udział.
3. Odseparowanie wpływu zmian podatkowych na dochody podatkowe JST. Proponuje się by dochody samorządów z tytułu podatku PIT i podatku CIT liczone były jako procent od dochodów podatników danego podatku z terenu danej JST (obecnie dochód samorządów z tytułu PIT i CIT naliczany jest od podatku należnego). Ta zasadnicza zmiana uniezależni samorządy od skutków zmian w systemie podatkowym.
4. Obiektywne i algorytmiczne naliczanie środków finansowych dla każdej JST. Konieczne jest przywrócenie systemowi dochodów JST przejrzystości, apolityczności i adekwatności kryteriów podziału środków. Proponowany w projekcie system dochodów JST oparty będzie na obiektywnych parametrach (mierzalnych za pomocą danych statystycznych i niepodatnych na manipulację).
5. Zapewnienie lepszej alokacji środków publicznych. Proponowany system dochodów JST będzie uwzględniał specyfikę poszczególnych kategorii JST,

obejmując przy tym nie tylko kwestię zróżnicowań dochodowych ale również kwestię potrzeb wydatkowych JST wynikających z realizowanych zadań.

6. Uelastycznienie systemu oraz ograniczenie nadmiernie rozbudowanego przepływu środków pomiędzy budżetem państwa a JST. W obecnym systemie dochodów JST, zamożne samorzady dokonują wpłat do budżetu państwa (tzw. janosikowe), a jednocześnie są beneficjentami tych środków.
7. Zwiększenie wpływu Strony Samorządowej na podział środków dla JST. Projekt przewiduje wprowadzenie do systemu dochodów JST rozwiązań stwarzających możliwość podziału - przy udziale strony samorządowej - środków finansowych w zależności od zmieniających się z roku na rok warunków.

Założeniem przygotowywanych zmian jest, aby dochody samorządów zwiększały się w sposób przewidywalny, a nie opierały się na doraźnym wsparciu finansowym. W nowym systemie każda JST będzie mieć dochody nie mniejsze niż w obecnym systemie.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów

Hanna Majszczyk
podsekretarz stanu